

VRTEC

1934-1935

6

LETNIK 65

VSEBINA 6. številke: P. J. Stahl-A. A.: Maruška. (Dalje.). — Želja. (Pesem.) — Narte Velikonja: Zver. (Dalje.) — Mirko Kunčič: Snežinke. — Fr. Ločniškar: Žalostna ptička. — M. Kunčič: Čigančkova pesem. — V. Winkler: Dvoje rok. — M. K.: Čudni ljudje. — Strah je votel. — Mati pa dela zastonj. — Mladi stražar: Fidelis: Na mejo! — Dr. C. K. Naše Primorje.

Knjižnicam priporočamo

VRTEC IN ANGELČEK

1933/1934

(dobro vezana Din 30'—; Angelček sam Din 10'—).

Od prejšnjih letnikov imamo še sledeče vezane izvide:

Vrtec in Angelček	1932/35	(Din 50'—; Angelček sam Din 10'—)
" "	"	1931/32 (Din 30'—; " " Din 10'—)
" "	"	1930/31 (Din 30'—; " " Din 10'—)
" "	"	1929/30 (Din 30'—; " " Din 10'—)
" "	"	1928/29 (Din 30'—; " " Din 10'—)
" "	"	1927/28 (Din 30'—; " " Din 10'—)
" "	"	1926/27 (Din 30'—; " " Din 10'—)
" "	"	1925/26 (Din 30'—; " " Din 10'—)
Vrtec	1923	(Din 18'—; Angelček 1925 Din 10'—)

V knjigarnah se po knjigotržni ceni dobe:

Vrtec 1910, 1911, 1913 do 1917, 1921 do 1932.

Angelček 1895, 1906, 1908, 1912 do 1916, 1919, 1921 do 1932.

Uprava VRTCA, Ljubljana,
Kopitarjeva ulica 2 (H. Ničman).

Da ne bo zamere! Nekateri naročniki, tudi taki, ki niso plačali lista, so bili in so menda še zelo hudi na urednika, ker jim je za božič prepozno poslal »Angelčka«. Dopisnic, pisem, groženj, zmerjanja je kar deževalo na ubogo uredniško kljuse. Ampak vedite: Krivico ste mu delali, ker urednik ne izdaja in ne odpošilja lista, temveč nosi samo vsak mesec spise, zgodbe, dopise, uganke v tiskarno. In urednik je ob pravem času nesel vso ropotijo v tiskarno. Prav hudi in žalostni so ugankarji. Le potolažite se: rešitve iz 4., 5. in 6. številke priobčim v 7. številki. »Gorenjska uganka« je tudi uganka. Le kaj pametnega iz nje spravite. »Žimac« po voglih briše. Bodite lepo pozdravljeni in prav nič več hudi name! — Urednik.

Imena rešivcev sprejemamo do 10. vsakega meseca. Nagrade so: 1. Mladinska knjiga. 2. Vezan »Vrtec« z »Angelčkom«, 3. Molitvenik »Večno življenje« z zlato obrezo. — Kar si kdo izbere. — Kdor pravilno reši uganke v vseh desetih številkah in je izžreban, gre na morje popolnoma

ZASTONJ

»Vrtec« stane za vse leto Din 15'—, s prilogo »Angelček« Din 20'—. Izdaja in tiska Jugoslovanska tiskarna r. z. z o. z. v Ljubljani (K. Čeč). Urednik Janez Pucelj, župnik na Ježici. — Uprava »Vrtca« v Ljubljani, Kopitarjeva ulica 2 (H. Ničman), sprejema do preklica tudi dopise.

VSEBINA 6. številke: P. J. Stahl-A. A.: Maruška. (Dalje.). — Želja. (Pesem.) — Narte Velikonja: Zver. (Dalje.) — Mirko Kunčič: Snežinke. — Fr. Ločniškar: Žalostna ptička. — M. Kunčič: Čigančkova pesem. — V. Winkler: Dvoje rok. — M. K.: Čudni ljudje. — Strah je votel. — Mati pa dela zastonj. — Mladi stražar: Fidelis: Na mejo! — Dr. C. K. Naše Primorje.

Knjižnicam priporočamo

VRTEC IN ANGELČEK

1933/1934

(dobro vezana Din 30'—; Angelček sam Din 10'—).

Od prejšnjih letnikov imamo še sledeče vezane izvide:

Vrtec in Angelček	1932/35 (Din 50'—; Angelček sam Din 10'—)
„ „ „	1931/32 (Din 30'—; „ „ Din 10'—)
„ „ „	1930/31 (Din 30'—; „ „ Din 10'—)
„ „ „	1929/30 (Din 30'—; „ „ Din 10'—)
„ „ „	1928/29 (Din 30'—; „ „ Din 10'—)
„ „ „	1927/28 (Din 30'—; „ „ Din 10'—)
„ „ „	1926/27 (Din 30'—; „ „ Din 10'—)
„ „ „	1925/26 (Din 30'—; „ „ Din 10'—)
Vrtec	1923 (Din 18'—; Angelček 1925 Din 10'—)

V knjigarnah se po knjigotržni ceni dobe:

Vrtec 1910, 1911, 1913 do 1917, 1921 do 1932.

Angelček 1895, 1906, 1908, 1912 do 1916, 1919, 1921 do 1932.

Uprava VRTCA, Ljubljana,
Kopitarjeva ulica 2 (H. Ničman).

Da ne bo zamere! Nekateri naročniki, tudi taki, ki niso plačali lista, so bili in so menda še zelo hudi na urednika, ker jim je za božič prepozno poslal »Angelčka«. Dopisnic, pisem, groženj, zmerjanja je kar deževalo na ubogo uredniško kljuse. Ampak vedite: Krivico ste mu delali, ker urednik ne izdaja in ne odpošilja lista, temveč nosi samo vsak mesec spise, zgodbe, dopise, uganke v tiskarno. In urednik je ob pravem času nesel vso ropotijo v tiskarno. Prav hudi in žalostni so ugankarji. Le potolažite se: rešitve iz 4., 5. in 6. številke priobčim v 7. številki. »Gorenjska uganka« je tudi uganka. Le kaj pametnega iz nje spravite. »Žimac« po voglih briše. Bodite lepo pozdravljeni in prav nič več hudi name! — Urednik.

Imena rešivcev sprejemamo do 10. vsakega meseca. Nagrade so: 1. Mladinska knjiga. 2. Vezan »Vrtec« z »Angelčkom«, 3. Molitvenik »Večno življenje« z zlato obrezo. — Kar si kdo izbere. — Kdor pravilno reši uganke v vseh desetih številkah in je izžreban, gre na morje popolnoma

ZASTONJ

»Vrtec« stane za vse leto Din 15'—, s prilogo »Angelček« Din 20'—. Izdaja in tiska Jugoslovanska tiskarna r. z. z o. z. v Ljubljani (K. Čeč). Urednik Janez Pucelj, župnik na Ježici. — Uprava »Vrtca« v Ljubljani. Kopitarjeva ulica 2 (H. Ničman), sprejema do preklica tudi dopise.

F E B R U A R

Linorez M. Sedeja.

ŠT. 6 1934/35 VRTEC LETNIK 65

P. J. Stahl — A. A.:

Maruška.

(Dalje.)

IX.

Ko so ostre Tarasičeve oči gledale za Ivanom, ki je bežal skoz travo, se je Maruška obrnila do starega kmeta.

Ta je stal pri velikih vratih in, kot se je zdelo, brez vsake zahrbtnje misli gledal, kako se njegov gost oddaljuje.

Ko je tako nekaj časa gledal, je šel v hišo. Čisto počasi je hodil in nikamor se mu ni mudilo. Zdaj je gledal v to, zdaj v drugo smer. Njegov pogled je bil pogled varčnega in čuječega gospodarja, ki skrbi, da se po-pravi nered, ki je slučajno prišel v hišo.

»Stari oče!« vzklikne Taras, ki je tekel za njim. Povej torej, kje tabore sovražniki? Mislim, da so na Veliki Jarugi, a...«

»Ah! Vidva tukaj, otroka moja!« Ustavil se je ter dobrodušno majal z glavo: »Sta se dobro zabavala na vrtu? Ali sta utrujena? Ali sta lačna? No, dobro! Pridita, pridita, dobrih stvari imamo še; vojak ni pojedel vsega. Pojdita za menoj!«

Šel je pred njima. Prijazen nasmeh mu je igral na ustnicah. Često je pokašljeval. Taras in Maruška sta stopicala poleg njega.

Dasi je bil Taras zelo v skrbeh, kako bi natančno zvedel za kraj, kjer tabori sovražnik, se ni dal ugnati. Jedel je kakor volčič! V njegovih ustih so kosci čudovito hitro izginjali, kakor da jih meče vase.

A Maruša je jedla malo.

»Poslušaj me, stari oče!« je vpil Taras, ki ni bil več lačen. »Če ta vojak dirja proti Stari Kresti, se to pravi, da sovražniki ne tabore več na Veliki Jarugi? Ni res?«

»Mislim, otrok moj, mislim,« je odgovoril priljudni in prizanesljivi ded, ki je ponujal otrokom še nekaj kolačev. »Ob pravem času me spominjaš

na neko stvar: treba bi bilo pogledati, kaj je z mrežami, ki smo jih zadnjic nastavili na kraju, ki si mi ga nasvetoval. Mogoče smo že kaj lepih ščuk ujeli; kaj se ti zdi?»

»Često sem pozabil na te mreže!« vzklikne Taras.

»E, e, nemarnež!« pravi Kniš smeje se.

»Ali veš kaj, stari oče? Nikakor ne razumem, kako nisem mogel bolj misliti na to!... Tja grem, tja tečem!« se zažene skozi vrata.

Končno je Maruša ostala sama s starim kmetom, ki jo je sedaj pazljivo gledal; tako čudno jo je gledal, da ji je srce začelo biti kakor kladivce.

Nekaj trenutkov je Maruša gledala Kniša kakor očarana ptičica. Kniš je govoril. Njegov glas ni bil več podoben onemu, ki je pred kratkim govoril vojaku Ivanu uslužne besede. Prav tako je bilo z njegovim glasom kakor z mojstrsko vijolino, ki ni podobna vijolini ubogega slepca, ki prosi kruha pri usmiljenih srcih.

Reče ji: »Maruška, tvoj prijatelj te želi videti. Ni daleč. Ali hočeš vedeti, kaj ti ima povedati?«

Maruškinе oči so odgovorile dovolj jasno in Kniš jo je razumel.

Ko je Kniš dodobra pregledal dvorišče od vseh strani, je zapiskal. Veliki pes Krokar, ki je stal pri vežnih vratih, je bil v dveh skokih pri svojem gospodarju, sedel na zadnje noge uprl oči v kmeta in čakal.

»Ni tujca v okolici, Krokar?«

Krokar je na prav poseben način nedolžno zagodel ter hotel reči gospodarju: »Bodite mirni!« In v dokaz, da je vse res čisto mirno zunaj in da torej more notri vsak delati po mili volji vse, je Krokar začel loviti muhe. Kniš se je zanesel na to in se je vrnil z Maruško proti kmetiji. Stopil je na mali mostovž in šel skozi vrata na desno, ki so bila obrnjena proti sobi, kjer so zajtrkovali, in odprl vrata na levo, ki so držala v shrambo.

Neodločno se je Maruša ustavila na pragu te sobe, ki je bila tako založena, da se je zdelo nemogoče preriti se skozi njo.

»Na levo«, ji je rekel Kniš, vzdignil tedaj s svojima močnima rokama z žganjem napolnjen sodček in se z ного uprl ob pod, ki se je odprl. Maruša je videla skozenj majhne lesene stopnice, ki so vodile v spodnje prostore, kakor se je zdelo.

»Počasi in nalahko stopaj, deklica«, pravi Kniš, »in na noge pazi, ker malo drsi.«

X.

Po teh ozkih stopnicah, ki so se upogibale in tresle pod njima, sta šla navzdol. In čim globlje sta prihajala, tem mrzlejši je postajal zrak. Solnce ni bilo še nikoli prisvetilo v to globoko klet.

Od časa do časa je deklica čutila, da jo na težavnih krajih podpira močna in zanesljiva roka. Končno sta stopila na zadnjo stopnico. Kniš jo je prijel z roko in že sta šla po temnem hodniku. Na ovinku je z višine lil širok trak luči in razsvetljeval podzemlje. Tu se je počasi sprehajal poslanec. Brž se je obrnil k njima.

»Maruška, ti dobra svetovalka moja!« je vzkliknil in se sklonil k otroku. »Srečen sem, da te zopet vidim in se ti morem zahvaliti.«

»Joj, ubožec!« mu je odvrnil. »Koliko si moral pretrpeti v senu ob prihodu vojakov in na poti, ko se je Ivan smukal okoli voza!«

Stari Kniš se je obrnil in si otrl solzo iz očesa. »Pojdimo še malo dlje, bomo bolj na varnem,« je dejal.

Naredili so nekaj sto korakov po podzemlju, ki se je zdaj zoževalo, zdaj se zopet širilo; zdaj je bilo svetlo, zdaj so hodili v temi. Kjer je bilo

svetlo, so videli stopnice, ki so se nehvale z dobro zakritimi izhodi, da so mogli prebivalci v podzemlju vedeti, kaj se godi na dvorišču in na vrhu.

»Malo časa imamo. Izbiraj torej!« je rekel Kniš Čečviku in mu pokazal vdolbino, ki je bila shramba za blago, orožje in obleko v gradu. Čečvik se je pripognil in potegnil iz srede kupa raznovrstnih oblek, dolgo belo brado in čudno, staro oblačilo, ki bi ga človek pripisoval kakemu staremu popotnemu pevcu. Zraven so ležale še dobro ohranjene redke, starinske gosli. Vse je imel, da se preobleče: lasulja, brki, celo obrvi so se lepo skladale z brado.

»To bo moje,« je rekel veselo. »Poglejmo zdaj, kaj bi se Maruški najbolje prilagalo!«

»Maruška te bo spremljala?« vpraša Kniš.

Ker je dvomil, da bo povsod šla s poslancem vse dotlej, da doseže cilj svojega potovanja, se je na Maruškinem navadno tako milem obrazu odražalo ogorčenje in jeza.

Kaj bi rekel oče, kaj mati in kaj bi dejal tale, če bi le polovičarsko izvršila svojo nalogo?«

»Dekle, pa veš, kam gre?« odvrne Kniš. »Ali veš, da te more tam doleteti smrt in ni ravno verjetno, da bi se vrnila živa in zdrava?«

»Ali ne omenjate tega samo zato, da bi me prestrašili in bi ga zapustila?« je vprašala od sramote vsa zardela.

»Ah, junaška hčerka!« je vzkliknil Kniš. »Daj, da te objamem! Bog daj, da bi bil Taras tak!«

»Če bi bil Taras v mojih letih, bi storil isto. Mar mali ne tuhta vedno, kako bo sam iztrebil vse sovražnike Ukrajine?«

»To je pa res, prav res,« je prikimal Kniš. »Samo to mu roji po glavi.«

Poslanec je iskal in premetaval obleko, a nič se ni prilagalo Maruški, ki jo je bilo treba preobleči. Vse je pometal nazaj. »Njena obleka ji tako lepo pristaja. Škoda, da ji je ne morem pustiti!« Pregledoval je zdaj to, zdaj ono obleko, ki bi bila dovolj velika za deklico, a vse je zavrgel. »Šaj ni treba, da bi bila podobna beračici,« si je mislil. Baš je vrgel na kup vso razcapano obleko, ki jo je morala nositi kako nesrečno dekle, ki je prosilo miloščine pri mimoidočih. Maruška jo je pobrala.

»Kot beračica moram biti,« je rekla. »Tole obleko hočem, te cunje oblečem.«

Stekla je v mračen kot, naglo slekla svojo lično obleko in v hipu se je bogata kmečka deklica vrnila oblečena kot beračica. Toda kako je bila ponosna še v tej raševini, kako žareč je bil njen pogled in kako ji je bilo srce od veselja.

»Ah, dete! ji je rekel Kniš. »Podobna si preoblečeni princezinji. Tudi oči boš morala spremeniti.«

»Uboštvo mi jih bo dalo. Kdo ve, če ne bova umirala tudi od lakote?«

Medtem se je poslanec preoblekel. Kakšen lep starček! »Je to tvoj ded, Maruška?«

»Priatelj Ukrajine je. Pojdimo!«

»Upanje je negotovo,« je pripovedoval Kniš. »Povsod vlada nesloga, ki škoduje skupnemu delu. Žene so zares boljše od mož. Povsod jih dobiš pripravljene za dobro stvar. »Vrnimo Ukrajino Ukrajincem! Potem se prepirajmo, če že hočete, ne pa prej! pravijo. Stokrat prav imajo. Dva atamana imamo: prvi je plemič, drugi prijatelj preprostih. Sovražita se in nezaupanje ju razdvaja. Verjetno je, da se bosta živa požrla: Rusi, Poljaki in Tatari pa podpihujejo sovražstvo, ker je le njim v korist. Blagoslovljen, ki prinese slogo namesto zbesnelih strasti!«

»K obema pojdem, k obema. In z božjo pomočjo zvežem iz teh razrahljanih palic močno butaro.«

Tedaj je prišla Maruška h Knišu in uprla vanj svoje blage oči kot še nikoli: »Za veliko uslugo te prosim.«

»Govori, otrok!«

Prijela ga je za roko. Hotela je govoriti, a iz prekipevajočega srca ji je prišlo le: »Ljubljenemu očetu povej... dragi mami reci!« Iz oči so se ji ulile solze in ji tekle po licih. Moža sta bila ganjena. Končno je z največjim naporom in močnejšim glasom pričela: »Reci jima, da bo Maruška, če ju ne bo več videla, umrla, misleča nanju, misleča tudi na bratca, na Ukrajino in njega, ki so me dali za hčer za ves čas boja. Tvojo roko poljubljam za očetovo. Z Bogom in Bog ti plačaj!«

»Da, ljuba mala,« ji je rekel stari kmet. »Bog te vodi! V nebesih je tvoj pravi prostor.«

Če bi bil Čečvik oče male spremljevalke, bi je ne mogel gledati bolj nežno in bolj ponosno.

»Veš,« je rekel Knišu, »da bo ta trs moja opora?« Kniš je pokimal, hoteč reči: »Res, prav imaš!« in dal mali beračici gosli v roke, rekoč: »Čas je že, pojdimo! Povedem vaju na cesto in še pred nočjo se vrnem domov.«

Peljal ju je iz podzemlja skozi drug izhod, skozi katerega so prišli na dvorišče za hišo, kjer so se kupičila stara kolesa, razdrti vozovi, orodje in plugi, ki niso bili več za rabo. Če bi jih kdo videl iti po cesti, ne bi nihče mislil, da so to tisti, ki so bili še pred kratkim pod zemljo. Stari godec je bil videti ubožen, upognjen od let in nadlog.

Maruška, vesela Maruška, ni bila več kot uboga majhna beračica in stari Kniš počasen in težak kmetič. Hodili so, hodili dolgo, ne da bi spregovorili. Kot ljudje, ki si nimajo nič več povedati.

Mimo njih je dirjal ruski oddelek, ne da bi se kaj prida več zmenil zanje kot za cestni prah.

Ustavili so se in počivali, dokler ni zadnji jezdec izginil v daljavi.

Tedaj so vstali. Zadnjikrat so si stisnili roke, zadnjič so jim zagorele oči in njih zadnji pozdrav so bile tri besede: »Vse za domovino!« (Dalje.)

-t -o:

Želja.

*Ko temno večer razgrne perot čez nebo,
ko cvetke in bilke na polju mrak ovije
in samotno drevo na poljani
in zamišljene vrbe ob vodi
in bor, ki mu vihar odlomil je vrh,
začutim silno samoto,
začutim, da nimam nikogar nikjer,
da bi mu srce odkril,
da bi mu boleost razodel,
ki razjeda in muči mi dušo.
Tedaj zaželim si boja,
tedaj zaželim si borb
in groma in bliska in treska,
viharjev, bučanja morja, šumenja vode,
ječanja drevov, ki vihar jih podira,
bobnenja skalovja, ki hudournik valí jih z gora,
samo da prepil bi samoto.*

Zver.

(Dalje.)

In je Brezovar Simon, ki je lezel na napo, vzela v roko še pastirjevo lisičjo mast, kakor da je ogledoval in nato rekel, kakor se torej spodobi resnemu možu:

»Na kateri cesti?«

In je Zaletel, ki je pritekel, odgovoril torej:

»Na cesti nad Gričem.«

Torej. Medtem so prilezli izpod ognjišča, iz peči, iz velike kadi in kaj bi še našteval, odkod so, drugi odborniki k županu. Eden je prilezel izza velikega kotla, ves črn po obrazu. Trdil je, da se je namazal, da ga zver ne bo videla. Oče Kos je privzdignil ušesa, in ko je slišal, da je videl zver na cesti, ni ozmerjal Zaletla, ki je pritekel in ki bi bil kmalu s svojo nenavzočnostjo povzročil, da bi bila nasprotna stran spravila svoje sklepe v red, je rekel:

»Otvorjam torej to sejo. Ker je danes bolj važna zver, kakor naš spored, sejo prelagam za pozneje. O tem boste odborniki pismeno obveščeni. Zaključujem sejo.«

Obrišal si je pot od tega hudega dela. Ko je spravljal rdeč robec nazaj v žep, je dvignil glavo in dejal:

»Vsi ste slišali,« je torej dejal slovesno, »da je zver na cesti. Zato otvorim kmalu svečano sejo.«

»Čez četrto ure,« je dejal Poklukar Janez, ki je vodil zapisnik.

»Saj sem tudi jaz rekel in sem prav tistega mnenja kakor moj prijatelj. Torej. Seja bo čez dvajset minut,« je rekel župan.

»Obveščeni ste vsi ustno. Ali želi kdo pismeno?« In je županova stran bila zadovoljna z ustnim povabilom, nasprotniki pa so zahtevali pismeno povabilo. In je Poklukar Janez, torej zapisnikar, obljubil, da jim ga izroči pravočasno.

Župan je poklical svojega odbornika Ocepeka, ki mu je hotel napovedati sejo in mu je izročil pravilnik z besedami: »Tu beri!«

In je Ocepek vzela v roke zakon in je bilo v tem zakonu zapisano:

»Župan odpera in zapera sejo. On določa čas in kraj, kdaj in kje se torej verši. On mora naprej povedati dnevni red.«

Zdaj je Ocepek vedel, zakaj je župan sejo napovedal dvajset minut pozneje. Izročil je zakon županu. Ta ga je vprašal:

»Ali zdaj veš?«

Odbornik Ocepek mu je odgovoril:

»Zdaj vem.«

Svečana seja in kako so se morali na tej seji ogovarjati in kakšno orožje so si razdelili.

Torej. Nato so morali zapreti in zakleniti vrata. Okna so bila že tako z železjem ograjena. Župan Kos se je praznično oblekel in točno, ko je bilo dvajset minut, je prišel in otvoril svečano sejo.

»Otvorjamo svečano sejo. Slišali smo, da je zver na cesti. Naj nam tisti, ki so jo videli, o tem poročajo.«

Iz tega vidimo, da je oče župan zahteval posebne oblike govora. In je to tudi njegov odbornik Zaletel Jaka, ki je bil na cesti in je videl, razumel in dejal:

»Oče župan so nas pozvali in mi bomo povedali, kar vemo!«

In je potem povedal to, kar vemo mi o zveri in cesti in kako je hitel. Mi nismo videli, ampak vemo, da je na poti tja zaspal. Tega tudi županu ni povedal. Torej!

Zapišimo to, kar se še ni zgodilo na občinski seji, da so bili vsi soglasni. Kot vestni poročevalci moramo pristaviti, da je odbornik Zaletel, ki je zver videl, ko je po svojem poročilu začutil, da ga ščegeče v nos in se je ozrl in je videl nasprotnike, kako so skrivaj tlačili v usta česen. Ker so bili vsi soglasni in je bila svečana seja, so županu Kosu povedali, da jih ščemi v oči in so jih poprosili, da smejo torej na klop na ognjišče. Župan so jim dovolili in odbornik Zaletel so šli na klop na ognjišče. Medtem so pa pri mizi svečano sejali in so prišli tudi na orožje, ki ga morajo vzeti s seboj. Predolgi bi bili, če bi hoteli predočiti ves pogovor, ki se je razvil med županom in odborniki. Naj navedem samo, kako so se župan pogajali za svoje orožje:

»Mi bomo vzeli našo puško,« so rekli.

»Zakaj bi pa vi morali puško?« so vprašali nasprotnik Orehar Martin.

»Da se bi videlo, da smo župan.«

»Če je tako,« so potrdili nasprotnik, »kako so prišli oče župan do puške torej.«

Tista puška se je basala od spodaj in je nihče več ni znal rabiti.

»To so pustili orožniki, drugim v vasi so pa vsem pobrali, češ, da so divji lovci.«

V zapisnik bo torej prišlo: »Oče župan so vzeli puško.«

Potem so razdelili koso, grablje, vile, cepec in motiko.

Mnogo je bilo govorjenja, kdo vzame to orožje, kdo drugo. In so tajnik odbornik Poklukar Janez, zapisali:

»Poklukar Janez dobijo vile.«

»Luznar Peter dobijo cepec.«

»Orehar Martin dobijo grablje.«

»Ocepek Luka dobijo koso.«

»Brezovar Simon dobijo motiko.«

Torej, ko so se že zedinili, kaj vsak dobi, so se začeli šteti. Zdaj šele so zapazili, da manjka glavnih, tistih torej, ki so zver videli. Oče župan so se ozrli in so videli, da spijo za njihovim hrbtom. Prijeli so jih za koleno, in ker je bila svečana seja, so jim torej dejali:

»Vi mrcina, dol se spravite!«

In ko so se mrcina zbudili, seveda jim ni bilo priimek mrcina, ampak Zaletel Jaka.

Oče župan jim je dejal:

»Kmalu bi bili zaključili sejo in vi bi bili brez orožja. Torej. Na zver vendar ne morete iti brez orožja. Vi ste zver videli in veste, kakšna je bila, pa zaspate. Kje naj dobimo za vas orožje, ko smo že vse razdelili.«

Opotekli so se s klopi in, ko so se zravnali, so dejali:

»Saj imamo torej orožje,« in so pokazali metlo.

»Za nje bo dobra,« so rekli tajnik Poklukar.

Nato so dejali oče župan:

»Zdaj pa lahko zaključimo sejo!«

»Kaj pa slučajnosti? Na vabilu so zapisane tudi slučajnosti,« so se spozabili nasprotniki.

»Na svečani seji ni slučajnosti,« so rekli torej župan.

»Saj se je torej tudi nam čudno zdelo,« so dejali Ocepek Luka, »ampak če piše.«

»To se nam je ponesrečilo,« so dejali Poklukar Janez, torej vsi skesani, v resnici so bili pa torej jezni.

»Če so bile na vabilu slučajnosti,« so rekli župan, »morajo biti slučajnosti. Kdo ima kakšne slučajnosti?« so vprašali.

Ker ni imel nihče nobenih slučajnosti, kajti na svečani seji se torej slučajnosti ne spodobijo, so oče župan sejo zaprli. Mi bi rekli: zaključili in bi zraven še mislili, da smo bolje povedali.

Kako so se vedli po seji? Kaj je oče naročil sinu?

Nato so odklenili torej vrata in je moral Poklukar pokukati, če je kakšna zver pred vrati. Nato je moral pogledati še Zaletel. Ko sta oba javila, da ni nobene zveri, so smeli odpreti vrata.

Potem se je bilo treba napraviti na pot. Torej. In je vzel vsak svoje orožje v desno roko in je bilo torej videti strašno. Župan Kos se je pa še gasilsko oblekel: prtene hlače, prten jopič, prepasal si sekirico in na glavo dejal čelado. Če torej pomislimo, da je imel še brke, je pod čelado bil torej videti dostojanstven. Oče Kos Matija ni bil zaman pri gasilcih in slučaj je hotel, da je bil največji od nasprotnikov. Nasprotniki pa niti na bojnem pohodu niso hoteli z vlado. Torej, tako je oče Kos lahko uveljavil svojo namero. In je postavil dva največja spredaj, štiri korake med tem enega nasprotnika Brezovarja Simona. In je torej odmeril štiri korake in je postavil svoja dva: Poklukarja Janeza in torej še Ocepka. Potem je vzel metrsko poleno in kjer je bilo konec četrtega polena, tam je torej stal Zaletel Jaka. Oče Kos se je postavil dva metra ob strani pri svojih dveh odbornikih in je ukazal: »Stopaj!«

In na metrskih polenih bi se kmalu prekucnil Zaletel Jaka.

Tako so torej šli. Napravili so sto korakov, ko je oče Kos zagledal svojega sina Mirka sredi njive. Zaukazal je svoji četi: »Stoj! Voljno!«

Smeli so vsi postaviti nogo naprej in se tudi ozirati. Torej!«

Ko je Mirko zagledal očeta, se je spustil v tek, kajti na njivi je delal cesto in zato je torej moral iz spodnjega klanca nositi kamenje.

Ker je pa oče delal dolge korake, ga je ujel in ga ni nabil, ker ni videl ceste, temveč mu je naročil torej, naj gre po ovinkih do pastirja in mu torej pove, naj ne goni po občinski poti krav domov, ker je tam zver. Naj prižene domov po ovinkih. Ko mu je to naročil, je spet šel k svoji četi in je ukazal:

»Stopaj!« in so šli.

Kako je sin izpolnil očetovo naročilo.

Torej pomislite samo, kako bi bilo dolgočasno, če bi ne bil oče Kos sinku zapovedal, naj gre do pastirja. Morali bi ga spremljati vso pot in bi videli, kdaj so nasprotniki dvignili prah, da je godrnjala vlada in bi slišali, kako je zabavljala nad nasprotniki, da ne znajo hoditi. Še nam bi se torej zdehalo od dolgega časa, če bi morali to poslušati. Tako so pa oče Kos poslali svojega sinka. Ta je pomislil, globoko pomislil, široko pomislil, da ga je torej oče poslal k pastirju po ovinkih. Zato je obšel vsak grm, kjer so bile maline, vsako grobljo, kjer so bile robide, preiskal je staro lesko in potrgal torej lešnike. Tako vestno je izpolnil, kar mu je naročil oče. In bil bi že brez leske in robide in maline, da ni stal kar naenkrat pod sosedovo hruško. Tu se je spomnil, da oče ni ukazal ovinka samo vodoravno, ampak tudi navpično. In ker ni bilo na pragu ne hlapca ne psa, se ni spomnil, in sploh ni bilo hiše blizu, in mu ni bilo treba biti pošten. Torej. Zato je splezal na hruško. Najedel se je že hrušk in je torej imel dva žepa že polna, ko je nenadoma prišla sosedova gospodinja, da nabere v repišču za prašiče.

Če pomislimo, da so imeli torej pri sosedu deset prašičev, tudi vemo, koliko časa mora sosed nabirati in puliti šaro. Stisniti se je moral k deblu, ker ni bila torej hruška velika in počakati, da sosed odide iz repe.

Kje je bila zver in kako so jo spoznali.

Medtem so se pa že bližali mestu, ki je bilo nevarno in ogroženo od zveri. Rekli smo, da je župan šel pri uradnem paru dva koraka sicer stran, da se je od daleč videlo, kdo vojsko vodi. Zato pa je Zaletel lahko nekoliko zaostajal. Zaostajal je pa zato, ker je mislil, da ga žuli čevelj. In potem je videl ob poti robide in so ptički prav veselo žvrgoleli. Zaletel je moral vse to preizkusiti, ne glede na to, da so nasprotniki dvigali velik prah in je morala vlada torej na pol mežati. Za dva ovinka je bil torej Zaletel odzadaj, ko so torej naleteli na zver.

In nazadnje je bil Zaletel Jaka zato odzadaj, ker je računal, da se mora v prvega zakaditi zver in da bodo morali drugi planiti nanjo. Prav lahko bi zver planila nanj. Prav tako bi moral on tovariše braniti, če bi bil torej zraven. Vse to je odpadlo, če je hodil zadaj. Če bi bila le potreba, bi pa bežal. Ker so nasprotniki se nehote ustavili in se je Luznar Peter, prvi izmed nasprotnikov ustavil, stegnil svoje orožje naprej, ki ni doseglo zveri in je rekel:

»Ha,« in je drugi prav tako storil in dejal:

»Zdaj pa ne več naprej.«

(Dalje.)

Mirko Kunčič:

Snežinke.

*Prva snežinka, tako hladna in bela
kakor cerkveni posek,
padla skozi okno ko MRTEV METULJ je
deklici bolni na nosek.*

*Druga snežinka, tako trudna in tiha
kakor vzdih vrbe žalujke,
padla ko CVET DIVJE ROŽE na grob je
revne, pozabljene tujke.*

*Tretja snežinka ko SMRTNI POLJUB je
pfičku na kljunček zdrsela:
žalostno v grlu mu pesem poslednja
zmrznila je, onemela.*

*Kam pa četrta snežinka je padla?
Slepemu dečku v oči:
kakor IZJOKANA SOLZA po licu
tiho mu, tiho polzi...*

Fr. Ločniškar:

Žalostna ptička.

*Drobna ptičica na veji,
kaj si žalostna tako?
Kaj povešaš tožno glavo
in obračaš v sneg oko?*

*Drobna ptičica na veji
bridko žalovala je:
pod drevsom ji družico
zima pokopala je...*

Mirko Kunčič:

Cigančkova pesem.

*Pred znamenjem vaškim ciganček
na gosli igra vsak večer
in poje ... Srce še ni čulo
tako žalostne pesmi nikjer.*

*O deklici rečni nam poje,
ki v svet je od doma zbežala
pred mačeho hudo in bridko
po gozdu samotnem jokala ...*

*O slavčku nam poje, ki tiho
nad grobom je njenim zakrožil
in svojo bol brezi žalujki
s pritajenim glasom potožil ...*

*Pred znamenjem vaškim ciganček
igra vsak večer. Za slovo
zapoje še tisto o sreči —
in vsem je pri srcu hudo.*

Venceslav Winkler:

Dvoje rok.

*Očka, očka, kaj je strah? —
Strah je dvoje mladih rok,
dvoje rok kot jeklo in železo,
dvoje rok kot kamen kremen.
Vzdignejo se — svet obstane,
padejo — se zemlja zgane.
Dvoje trikrat prekovanih rok:*

*V solzah materine bolečine,
v ognju svojega trpljenja,
sili mladega življenja.
Dvoje mladih, trdih rok —
strah gasnočih ruševin.
pesem delavskih otrok:
bodi tak še ti, moj sin!*

(Šaljivka.)

*Nekoč so živeli ljudje:
imeli so volčje zobe,
oči kakor dvoje lun,
nos dolg kakor jastrebov kljun.*

*Najrajši so jedli koprive,
kot buča velike slive
in trnje in pesek; mesó
pa v slast jim posebno je šlo.*

*Ko vse so podgane in miši
in mačke pohrustali v hiši,
drug drugega so se lotili —
sto let so tako se mastili.*

*Nazadnje od naroda vsega
ostal le še stari je Grega.
Nekoč še on h kotlu je sedel —
in samega sebe pojedel ...*

Strah je votel.

V graščini Zagorica je začelo strašiti. Ponoči je odpiralo vrata, je škripalo z zobmi in premetavalo stole. Graščak se je preselil v mesto; posle, ki so še ostali, je metalo toliko časa iz postelje, da so zapustili grad. Iz vasi pod gradom so videli ljudje ponoči luči, ki so plesale po oknih in po strehi. Marsikateri predrzni človek je poskusil, da bi se nastanil v gradu, pa je ubežal že prvo noč ali pa ga sploh ni bilo več na spregled.

Tako je bilo, ko se je neki dan zlomilo poštnevo vozu kolo, in je hotel prenočiti imeniten gospod s svojim slugo v gradu.

V vasi ni bilo prostora. Radi sejma sv. Mihaela je bila edina vaška krčma prepolna, po drugih hišah pa ni bilo primernege stanovanja. Gospod je rekel: »Me bodo že prenočili v gradu, saj sem v daljnem svaštvu z graščakom.

»Iz gradu pa ne pridete z zdravimi kostmi, če pridete sploh še kdaj nazaj,« je trdil in branil gostilničar in za njim vsi sejmarji in vaščani. Toda gospod je hotel lepo sobo, dobro posteljo in se ni bal strahov. Pokazal je dva nabasana samokresa in se napotil v slugo v grad.

Ključke od sob sta dobila pri nekdanjem kastelanu ob koncu vasi. Tudi ta je prosil, da bi gospod ne hodil v pogubo.

Gospod in sluga poiščeta najboljšo sobo v zapuščenem gradu, sluga pripravi gospodu posteljo in postelje sebi na klopi ob peči. Gospod postavi samokresa na mizo, dve sveči gorita. Tako čakata s slugo na strah.

Udari polnoč, odbije dvanajst. Kar se odpro vrata v steni in pošastna prikazen z mahajočim gorečim jezikom prihaja... Sluga skoči — in ni ga več... Prikazen se bliža mizi in grmi: »Jaz sem gospodar tega gradu. Kdo si ti, ki se drzneš v mojo posest?«

Gospoda je spreletela zona. Vendar naperi oba samokresa v prikazen in pravi: »Sorodnik sem pravega lastnika, ti pa povej, kdo ti je dal pravico, da tod strašiš?«

Ta možakar z onega sveta je bil kaj čuden. Videlo se je, da mu ne diši smodnik. Obrnil se je sicer počasi, toda vendar, in hotel smukniti skozi vrata v steni, gospod pa za njim. Prikazen stopa po dolgem hodniku, gospod za njo. Prikazen zavije okoli vogala, gospod za njo. Naenkrat pa zgine prikazen, gospodu zmanjka tal in pada nekam v globino. Znajde se na kupu opeke,

vidi pri luči, ki gori na mizi, da je v nekaki kleti in da je v tej kleti šest mož, ki so ga obstopili. Nič prav jim ni všeč ta obisk, ki je padel z neba in hitro pokrivajo z vrečami risarije na mizi, orodje in stiskalnice.

Gospodu ni nič kaj prijetno pri duši. Samokresa sta mu zletela pri padcu iz rok in pobral ju je mož, ki je igral duha, in se zagovarjal napram drugim: »Nič ne morem zato, če je ta gospod tako tečen, da sili sam v svojo pogubo. Vrniti se ne sme iz gradu, sicer nas ovadi.«

»Le počasi,« ga je ustavil drugi, ki je bil najbrž poglavar te tolpe. »Dovolite gospod: kdo ste in kam greste?«

Ko mu pa pove gospod, da je sorodnik lastnika gradu in da ga pošilja kralj po važnem opraviilu, je vzrojil poglavar nad možem, ki je bil za prikazen:

»Kaj nisem rekel, da pusti tujca pri miru? Zjutraj bi bil odšel in ne bi se brigal za naše skrivališče. Tako imamo pa sitnost. Če ne pride gospod ven, bodo pretaknili grad, če pa pride, nas lahko ovadi.«

Možje so se strnili v gruče in so se po tihem prerekli. Po končanem posvetovanju stopi poglavar h gospodu in mu pove: »Izpustimo vas, če se zavežete, da ne poveste, kar ste videli, dokler ne dobite pisma od nas. Sicer bi nam bilo zelo neljubó...«

Gospod je obljubil in prišel. Na vasi so se že zbirali sejmariji, da gredo v grad. Saj ob dnevu nimajo duhovi nobene oblasti.

Pa pride popotni gospod iz grada, malo bled in zaspan, sicer pa zdrav. Ker je sluga že povedal, kako se je bil prikazal strašni duh, je sililo vse z vprašanji v gospoda. On pa je odpovedal najprej službo bojazljivcu, ki ga je pustil v nevarnosti, ni pa povedal, kako je spal.

Čez par mesecev dobi gospod pismo in zavitek v mesto. V pismu se mu je zahvalil poglavar družbe, ki je ponarejala denar, in mu dovolil, da lahko pove na vsá usta, kaj je videl v grajski kleti. V zavoju pa sta bila dva dragocena samokresa, spomin na prestani strah.

„Mati pa dela zastonj.“

Deček, ki je doživel komaj 12 pomladi, je donašal vsako jutro, tudi v trdi zimi, kruh v našo vas. Prijaznost, uljudnost, točnost so bile njegove značilne vrline. Nekoč sem v pogovoru to-le izvedel od njega. »Ali ti ni težko, ko moraš vsak dan tako zgodaj vstajati, pa še v taki zimi?« — »Saj se človek privadi.« — »Ali se sam zbudiš, ali te kdo pokliče?« — »Mati nas vse pokliče. Najprej mene, potem mi pa prinese zajtrk, ker moram prvi z doma. Nato zbudi očeta, da odmoli in se naje, ker ima čez dan težko delo v tovarni. Potem pridejo na vrsto bratci in sestre, da se napravijo in pripravijo za šolo. Ko so ti proč, pa vzdigne mama še »ta malo« in ji da mleka. Nazadnje pa še sama zajtrkuje.«

»Koliko pa dobiš za to, da nam nosiš kruh?« vprašam fantiča. »Za vseh deset družin, ki jih oskrbujem, dobim na teden 12 Din.« — »In oče? Koliko zasluži?« — »Oče pa zasluži vsak dan od 20 do 25 Din, kakor je delo.« — »Kaj pa mati?« — Deček me začudeno pogleda. »Mati?« — vpraša zategnjeno, — »mati pa dela zastonj!«

Da, da. Koliko truda, koliko opravil, koliko brige in skrbi, pa dan na dan! In vse to neopaženo, na tihem, iz ljubezni do svojih otrok. Ali tudi brez plačila? Zastonj? ... Na zemlji se materine žrtve redko pravilno in po zaslugi uvažujejo, tembolj jih pa ceni Gospod nebes in zemlje, ki bo delil nekoč plačilo in odlikovanja predvsem staršem za tihe, bogoljubne in dolgočasne žrtve pri odgoji otrok.

MLADI STRAŽARJI

Fidelis:

Na mejo!

Ganljivo je, kako Dalmatinci ljubijo svoje in naše morje! Srce jim prekipeva od ljubezni do morja in v pesmi zatrjujejo: »E ti more, lepo more, nikad ja te zaboravit neću!« In trdijo, da ljubijo morje kot svoje oči! Komu niso oči nad vse drage? Kaj bi bil človek brez oči? In če Dalmatinec pravi, da ljubi morje potem nam je jasno, kako zelo ljubi morje!

Brez dvoma je morje silnega pomena za človeštvo, zlasti za obmorske narode.

A več nego morje je zemlja. Ali bi narod mogel živeti od samega morja, samo na morju?

Ne, samo od morja in samo na morju narodi ne morejo živeti. In če obmorska ljudstva tako zelo ljubijo morje in moramo tudi mi ljubiti naše morje, koliko bolj moramo šele suho zemljo, ki nam jo je Bog dal! Kako toplo bi morali ljubiti naša polja in gore, naše reke in jezera, naše vasi in naša mesta, naše rudnike in naše podzemeljske jame — sploh vso našo zemljo, ki je last našega naroda!

Zemljo, ki jo ima kak narod, imenujemo njegov življenjski prostor. Sedaj se pa vprašajmo: Ali mi ljubimo zemljo, na kateri živi naš narod, ali ljubimo ta svoj življenjski prostor pod božjim soncem?

Slovenska Koroška je del življenjskega prostora našega naroda. In če bi nič drugega ne vedeli o Koroški nego to, bi jo morali ljubiti! Vsak kmet ljubi svojo zemljo, svoj »grunt«, ki ga preživlja in ki ga s trudom in znojem obdeluje. Tudi vsak narod mora ljubiti svojo zemljo, na kateri živi. Sramota je za narod, če ne pozna svoje zemlje, sramota je za narod, če ne ljubi svoje zemlje! Kaj bi rekli o kmetu, ki bi niti ne vedel, do kam sega njegov grunt, ki bi se za to nič ne brigal? Rekli bi, da je to brezbrizen, len, zanikaren kmet in bi takega nemarneža ne mogli spoštovati!

Mladina slovenska, ti si dolžna poznati slovensko in slovansko zemljo, poznati skupni naš življenjski prostor, vedeti moraš, do kam sega naša zemlja in moraš ljubiti to našo zemljo! Biti moraš Bogu hva-

Sv. Jakob v Rožu.

ležna, da je dal našemu narodu tako lep življenjski prostor, tako lepo zemljo in biti moraš pripravljena, to zemljo tudi čuvati in braniti. Kako so naši pradedje za turških časov branili našo zemljo!

Ah, kako mi mrzijo oni brezbrizni omejevalci, ki so rekli tedaj, ko bi bilo treba rešiti Koroško, ko je bila po velikem razsulu Koroška tako rekoč na krožniku položena pred nas: »Kaj nas briga Koroška!« Ah, kako nemoške, kako nezrele, kako omejene, kako neslovenske besede so bile to! Slovenska Koroška, naša zemlja, del našega slovenskega življenjskega prostora nas nič ne briga? Oh, kako malo slovenska je bila vzgoja takih ljudi, ki so tako govorili! To je prav tako, kot če bi kdo rekel: »Kaj me briga moj grunt ali deli mojega grunta!« Ne, takega brezbriznega, nemarnega kmeta bi ne mogli spoštovati!

Loče pod Jepo
(Kepo).

Mladina slovenska, če si res slovenska, potem ljubi našo zemljo in ljubi vso našo zemljo! Ona klaverna, nezrela miselnost, ki ni ljubila naše zemlje ali ki ni ljubila vse naše zemlje, mora izginiti iz našega naroda! Sramota narodu, ki ne ljubi svoje zemlje! Slovenska mladina mora poznati in ljubiti slovensko in slovansko zemljo! — Kako žalostno in za nas Slovence poniževalno je, ko moramo tolikokrat opazovati, da naši ljudje pridejo v neslovansko tujino, pa brž pozabijo na svojo slovensko zemljo, pozabijo na svoj slovenski izvor, pozabijo na svojo slovensko mater, pozabijo na svojo slovensko govorico in že svojih otrok nočejo več naučiti mile slovenske govornice! To pač ne pričra o zrelosti našega naroda! Poglejmo n. pr. Nemce, kako so ponosni na svojo narodnost in kako ostanejo svoji narodnosti zvesti, pa naj se tudi naselijo med samimi Slovani!

Bivši avstrijski kancler Ignac Seipel poroča v svoji knjigi »Narod in država« o Nemcu, ki se je naselil (še pred svetovno vojno) v Sibiriji sredi med Rusi. Toda ostal je Nemeč in Seipel pravi: »Nemški je bil jezik, v katerem je vzgojil svoje otroke.«

Karavanke od južne strani niso težko dostopne. Mladina slovenska, povzpni se kdaj na kak vrh Karavank in oglej si Slovensko Koroško! Samo znanje iz knjig ne zadostuje. Pogosto sem opazoval Slovenski Korotan z vrh Jefe (tako pravijo slovenski Gorotanci Kepi). Jefa je na severni strani prav veličastna gora. Gladka stena, podobna prisekani piramidi. Ob vzhodu Jefe leži lepo Baško jezero sredi popolnoma slovenske okolice.

To jezero smatrajo nekateri za najlepše koroško jezero. To nekaj pomeni, kajti na Koroškem ne manjka jezer. Ob vznožju Jepe se razprostira župnija Loče. Tu je župnikoval polnih 30 let župnik Knaflič, rodom iz Kranjske, in je tudi tu umrl. — Od Baškega jezera proti Beljaku se razprostira lepa slovenska župnija Marija na Zili. Tu je mnogo let pastiroval pisatelj Ksaver Meško. Lep je z Jepe pogled na Beljak, na Dobrač, proti Ziljski dolini. — Prav lep je tudi razgled z Golice. Na severni strani pod njo se razprostira Rož, slovenski Rož. Prav ob vznožju Golice leži slovenska župnija Št. Jakob. Tu stoji slovenska Narodna šola — zdaj zaprta... Zelo lep je tudi razgled s Stola. Na eni strani Blejsko, na drugi Vrbsko jezero... Tak je torej naš odnos do Koroške, do Slovenske Koroške. Naša zemlja je to, naš slovenski življenjski prostor.

Dr. K. C.:

Naše Primorje.

Če pogledamo zemljevid naše države, ki nam kaže navpično oblikovitost naše zemlje, gore, doline, nižave, na prvi pogled opazimo eno značilno potezo. Skoro tik ob obali se vleče od severozahoda proti jugozahodu vedno širši pas goratega sveta. Najvišji predeli tega ozemlja se prav zelo približajo morju. Proti severovzhodu pa se gore znižujejo, med nje se vriva nižava, ki zavzema ves severni del naše države. Posledica te višinske oblike naše jugoslovanske zemlje ni za nas prav nič ugodna. Najvažnejši del naše zemlje je gotovo naše Primorje t. j. tisti svet, ki se polagoma spušča k morju, kamor z njega odteka voda in kjer se kaže ves vpliv morja. To primorje pa je le ozek pas.

Kje je torej naše Primorje? V Ljubljani, kjer smo od Trsta oddaljeni v zračni črti samo 70, a od Sušaka, kamor pridemo z letalom že v dobri pol uri, okoli 80 km, ne čutimo prav nič te bližine morja. Isto velja za vse kraje, ki so nekateri še bliže morju kakor Ljubljana, a jih loči omenjena gorska pregrada. Če pa se peljemo iz Ljubljane čez Kras in pridemo na rob Hrušice, odkoder se vam odpre pogled na raj slovenske zemlje, prelepo Vipavsko dolino, začutimo dih morja. Tudi ona kraška planota, ki se prične onstran Pivke planine, se mora računati že k Primorju. Notranjska Reka, ki se izgubi v Škocjanski jami v kraški podzemski svet, teče v Jadransko morje. Ves Istrski polotok je stopnjema nagnjen proti jugu, tako kakor teče železnica iz Divače v Pulj. Sicer se primorski laški meščani radi norčujejo iz Istranov, ki jih imenujejo Čiče. Pravijo, da Čič ni za barko. Vendar je vse prebivalstvo Istre navezано po legi svoje zemlje na morje. V Trst hodijo iskat dela in zaslužka naši rojaki iz vsega porečja Soče. V nekdanjem velikem arzenalu v Pulju pa so delali Istrani. Po vseh teh krajih se kaže v podnebju in rastlinstvu vpliv morja. Krasni vrtovi južnega drevja v Gorici, mehko morsko podnebje, ki po dolini Soče, Idrije in Bače boža južne in zapadne sklone Julijskih Alp, dokazujejo, da je tu primorski vrt. Kdor se vozi pozimi iz Jesenic skozi Bohinj in bohinjski predor, bo posebno začutil veliko spremembo, ko pride v Podbrdo, kjer že ne bo snega. Cela nekdanja Primorska (Goriška, Trst in Istra) z majhnimi deli nekdanje Kranjske (del Vipavske doline, dolina Notranjske Reke), vse to bi mogli imenovati slovensko Primorje. Pri Reki se primorje zoži. Velebit se dviga naravnost iz morja in loči Liško planoto od primorja. Ličan sicer hodi po opravih doli v primorska mesta Senj, Karlobag in drugam, a za bivanje ob ozki obali ni prilike. Zato ostane Lika osam-

ljena, omejena na vse strani z visokimi gozdnatimi pogorji. Rad se ponorčuje bister prebivalec kršne Like s svojim Primorcem iz Senja, ki samo misli, kako bi gorjanca ukanil in izkoristil. V težak kožuh oblečen je prišel Ličan v Senj. Popoldne se vrača v spremstvu senjskega trgovca domov po strmi cesti. Toplo je. Kožuh je postal pregorak. Sleče ga, sedaj mu je pa pretežak. Vidi, kako je Senjanu lepi novi kožuh všeč. Izmisli si zvijačo. Ponudi kožuh na prodaj! Zelo poceni ga hoče dati. Rabi samo za kratek čas nekaj kovačev. Prav za prav bi kožuh le zastavil. Senjan sklene kupčijo, da denar Ličanu, sam pa vzame kožuh in ga nosi v hrib po vročem popoldanskem solncu: Na vrhu sta. Večeri se in mrzla burja zapiha. Ličan vrne Senjanu denar, vzame kožuh nazaj in ga obleče.

Zopet se razširi Primorje. Od Knina do morja se razprostira kakih 55 km široka ravan tja do morja. Nikjer ni tu pregrade, ki bi ovirala vpliv morja. Od Nina do Šibenika se razprostira ta planota. Šele nato se zopet začno bliže ob morju dvigati posamezne široke gore, ki ločijo dalmatinsko Zagorje od Primorja. Toda tudi to dalmatinsko Zagorje je še vedno v ozki zvezi z morjem in nanj navezano; šele tam zadaj se dviga gorska pregrada Dinarskih planin, kjer se konča vpliv morja in s tem tudi Primorje. V tem najobsežnejšem jugoslovanskem Primorju se je zasidral tudi tujec, ko je zasedel ob koncu svetovne vojne vso to ravan in si tudi po rapalski pogodbi, ko je moral zaseden svet izprazniti, pridržal ozemlje okoli Zadra, nekdanjega glavnega mesta Dalmacije. Morda so le dobre te-le naše gore, ki ponekod tako zožujejo Primorje. Povsod, kjer so se nekoliko oddaljile od morja, je stegnil sosed svojo roko po naši zemlji.

Na enem mestu je narava odprla morskemu vplivu pot tudi malo dalje v notranje, postavila je pa vendar tudi tu gorato pregrado naravnost v morju, polotok Pelješac. Neretva od svojega kolena pod Ivan-planino prodira med visokimi gorami najprej v ozki skaloviti soteski, potem od Mostarja dalje v razširjeni dolini proti morju. Močvirje ob njenem izlivu in smer Neretljanskega kanala, ki je odprt proti severozahodu, skoro popolnoma uničita važnost tega Primorja. Samo neretljanski pomorski roparji srednjega veka so mogli ugodnosti izkoristiti, mirna trgovina pa si je izbrala druge točke ob zelo ozkem primorskem pasu, pri Dubrovniku.

Na skrajnem koncu našega Primorja ob državni meji je naposled nastala širša odprtina, ki odpira ob Skadarskem jezeru in po dolinah rek Morače in Zete morskim vplivom najdaljšo pot v naše ozemlje. Neugodne dosedanje politične razmere, boji Ercegovcev s Turki, sosesčina Albanije, so vzrok, da te spravne ugodnosti niso bile izkoriščene.

Vse to naše Primorje je naš prostor na solncu, je naše okno v svet. Tod so naša pljuča, da moremo svobodno dihati. Tu se nam širi obzorje, ki nam ga nič ne zapira. Tu imamo tudi svoj delež na podnebnih in rastlinskih prednostih zemelj, ki se razprostirajo ob obali Sredozemskega morja in njegovih delov. Tu doseže našo zemljo vroč veter iz daljne Sahare in pomaga rasti in zoreti južnim sadežem, oljki, pomaranči, limoni, smokvi, rožičem. Palme in mogočne platane, pinije in ciprese, vedno zeleni hrasti in gosto zeleno grmičevje označujejo to rastlinstvo. Modro južno nebo se razprostira nad tem našim Primorjem. Solnce in toplota sta prednosti, ki jih ima pred drugimi deli naše domovine, Primorje. Ozek je ta svet, trda so tla, nemirno je morje, visoke in neprehodne so gore, ki ločijo Primorje od nas v zaledju, a volja premaga vse ovire. Z delom se tudi skale spremenene v rodovitne vrtove, razmaknejo se gore in skozi nje se odpre pot, ki poveže doslej ločeno. V naše Primorje ima mladina uprte oči.

Franc Ksaver Meško.

(Slika na ovitku in v Vrvcu l. 1932/33 str. 57)

Ksaver Meško (tako se navadno podpisuje) je obhajal 28. oktobra 1934 svojo šestdesetletnico. Rodil se je 28. oktobra 1874 pri Sv. Tomažu nad Ormožem. Gimnazijo je študiral v Ptuju in Celju, bogoslovje pa v Mariboru in Celovcu. Za mašnika je bil posvečen l. 1898. Služboval je na raznih farah po Koroškem, kjer je bil nazadnje župnik pri Mariji na Zilji v Tinjah. S Koroškega so ga pregnali Nemci. Sedaj župnikuje na Selah pri Slovenjgradcu, kjer upravlja tudi starotrško dekanijo. — Za mlade ljudi je nabral zbirki »Mladim srcem« in »Volk spokornik«. Za odrasle je pa več knjig (za knjigo »Na Poljan« smo se svoj čas dijaki kar trgali). Zaane so njegove igre »Mati«, »Na smrt obsojeni« in »Henrik, gobavi vitez«.

VELIK PRAZNIK

kakršnega pri nas še ni bilo, bo letos, ko se bodo pričele velike počitnice. Pa kar tri dni: 28., 29. in 30. junija. Vsi verni katoličani iz Jugoslavije so povabljeni v Ljubljano. Ni pa nobenega dvoma, da je najbolj svella, častna in privlačna vloga v vrsti napovedanih svečanosti odločena opravo učencem in učenkam naših šol, posebno še nam, ki se senčite ob našem »Vrvcu« in ste v varstvu našega »Angelčka«.

Toda kaj govorim o vaši udeležbi, ko še niti povedal nisem, kaj bo pravzaprav!? ... Zdaj sem pa kar v zadregi, ko moram za odgovor zapisati dve tuji besedi:

EVHARISTIČNI KONGRES.

Toda že se čutim razbremenjenega, ko se nekateri oglašate: O, saj že vemo, kaj je to »Eoharistični kongres«. Kongres — je mogočen shod. »Eoharistija« je pa izraz za zakrament svetega Rešnjega Telesa ... Dobro! Če pravim »Eoharistični kongres«, pa hočem označiti skupnost velikih zborovanj, svečanosti, govorov, molitev in pobožnosti na čast in proslavo Jezusa, ki prebiva med nami v tabernaklju.

Najbolj mika vna bo gotovo tudi na ljubljanskem kongresu skupna proslava in skupno obhajilo tisočev in tisočev naše mladine na stadionskem prostoru. Koliko tisoč vas bo? To vem, da veliko. Na mednarodnem evharističnem kongresu tam doli v Južni Ameriki, v milijonskem argentinskem mestu Buenos Aires-u, jih je bilo 107 tisoč. Ali si morete predočevati to veliko armado? Pa kako lepo so bili urejeni in razvrščeni. Kolika tolažba za božjega Prijatelja otrok! Ali bo v Ljubljani tudi tako lepo? Po številu jih ne boste dosegli, po ljubezni do Jezusa se jim boste pa skušali približati.

U G A N K A

Opomin.

(V. B., Ljubljana.)